Төв аймгийн Баян сумын нутагт орших “Шохойцагаан булаг” ХХК-ний “Шанд худаг” гантиг чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

2024 он

ГАРЧИГ

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА 4

1.1. Төслийн ерөнхий мэдээлэл 4

1.2 СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ 7

1.3 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт 11

2024 уурхайн тэлэлт хийгдэх тул нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй. 11

1.4 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлт 11

1.5 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөөний биелэлт 11

1.6 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт 11

1.7 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт 12

1.8 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт 13

1.9 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт 15

1.10 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт 21

1.11 Оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх 22

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Газар эзэмших гэрчилгээ 4
Хүснэгт 2. MV-017555 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн булангийн цэгүүд....4
Хүснэгт 3. Газрын эзэмших гэрчилгээний 000018706 дугаартай, Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламж зориулалттай 2.0 га газрын булангийн цэгүүдийн солбицол 5
Хүснэгт 4. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө 7
Хүснэгт 5. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ 11
Хүснэгт 6. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө....12
Хүснэгт 7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө....13
Хүснэгт 8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр 15
Хүснэгт 9.Хэмжилт хийсэн үзүүлэлт....16
Хүснэгт 10. Агаарын бохирдуулагч бодисын хэмжилтийн үр дүн, мг/м^3....17
Хүснэгт 11. Усны шинжилгээний үзүүлэлтүүд 17
Хүснэгт 12. Химийн шинжилгээний үр дүнг Ундны ус, эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт MNS 0900:2018 стандарттай харьцуулсан байдал (Сорьц №1)....18
Хүснэгт 13. Судалгааны талбайн 1-р зүсэлт хийсэн цэгийн морфологи бичиглэл 19
Хүснэгт 14. Төслийн талбайн зүсэлт хийсэн цэгийн химийн үзүүлэлт 19
Хүснэгт 15. Хөрсний механик бүрэлдэхүүн....19
Хүснэгт 16. Хөрсөн дэх зарим хүнд металлын агууламж....20
Хүснэгт 17. Хөрсний эрүүл ахуйн шинжилгээний үзүүлэлтүүд 20
Хүснэгт 18. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө....21

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1.Төсөл хэрэгжих газрын байршил....5
Зураг 2.Төслийн талбай орчмын сансрын зураг....6
Зураг 3.Засаг захиргааны хуваарь 6
Зураг 4. Зүсэлт №1-ийн газарзүйн байрлал, хөрсний зүсэлт хийсэн цэг 18

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр:	▪ “Шанд худаг” гантиг чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төсөл
Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр:	▪ “Шохойцагаан булаг” ХХК - Улсын бүртгэлийн дугаар: 2911001065 - Регистрийн дугаар: 2025833
Төслийн товч танилцуулга, хүчин чадал	▪ Жилд 50.0 мян.тн гантиг чулуу олборлох хүчин чадалтай
Төслийн зорилго:	▪ Тус гантиг чулууны ордыг эдийн засгийн үр ашигтайгаар ашиглах, Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй холбогдох хууль, дүрэм журам, стандартын дагуу үйл ажиллагаагаа явуулж, улс орон нутагт татвар төлбөрүүдийг төлөх, ордын хүрээлэн буй талбайн байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлт хийх, шинээр ажлын байр бий болгох, ордын үр ашгийг улс, орон нутаг болон төсөл хэрэгжүүлэгч компанид хүртээхэд уг төслийн зорилго оршино.
Төслийн үргэлжлэх хугацаа	▪ 40 жил
Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн дугаар:	▪ MV-017555
Газар эзэмших гэрчилгээний дугаар:	▪ №000018707, №000018706
Нийт талбайн хэмжээ	▪ 35.49 га
Имайл хаяг	▪ nalgartushig@gmail.com
Утас	▪ 976-99115636, 88116981

Төслийн байршил

MV-017555 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн Шанд худаг нэртэй гантиг чулууны талбай нь Монгол орны төвийн хэсэгт, Төв аймгийн Баян сумын нутагт Улаанбаатар хотоос зүүн урд зүгт 130 км, Багахангай дүүргээс урагш 21 км, Баян сумын төвөөс урд зүгт 6.5 км, төв автозамаас 1.5 км зайд байрлана.

- Талбайн байр зүйн зургийн нэрэлбэр: L48-36
- Талбайн хэмжээ: 35.49 га

Хүснэгт 1. Газар эзэмших гэрчилгээ

Газрын гэрчилгээний дугаар	Газрын захирамж дугаар	Нэгж талбарын дугаар	Зориулалт	Хэмжээ
№000018707	ЗД-ын А/58 2020.03.31	4107032068	Уурхайн газар	35.49 га
№000018706	ЗД-ын А/152 2015.03.17	4107032068	Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламж	2.0 га
Нийт				**37.49**

Хүснэгт 2. MV-017555 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн булангийн цэгүүд

Цэгийн дугаар	Уртраг			Өргөрөг		
	градус	минут	Секунд	градус	минут	секунд
1	107	35	43.47	47	12	40.71
2	107	35	43.45	47	12	23.73
3	107	36	23.46	47	12	23.73
4	107	36	23.46	47	12	11.72
5	107	35	41.46	47	12	11.72
6	107	35	41.46	47	12	41.72
7	107	35	49.47	47	12	41.73
8	107	35	49.47	47	12	40.73

Хүснэгт 3. Газрын эзэмших гэрчилгээний 000018706 дугаартай, Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламж зориулалттай 2.0 га газрын булангийн цэгүүдийн солбицол

№	Уртраг			Өргөрөг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	107	35	31.11	47	12	17.33
2	107	35	29.58	47	12	21.97
3	107	35	35.99	47	12	22.96
4	107	35	37.28	47	12	18.17

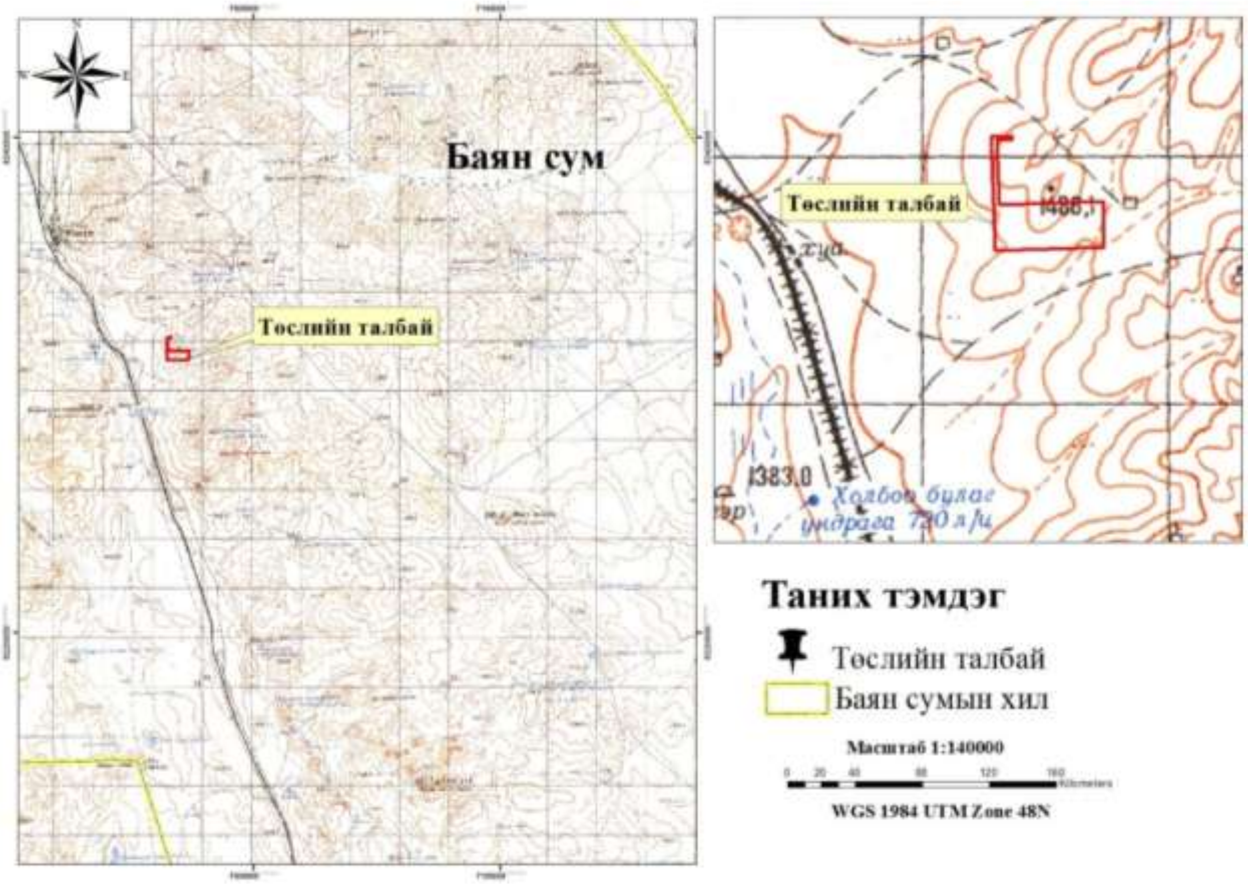

Зураг 1.Төсөл хэрэгжих газрын байршил

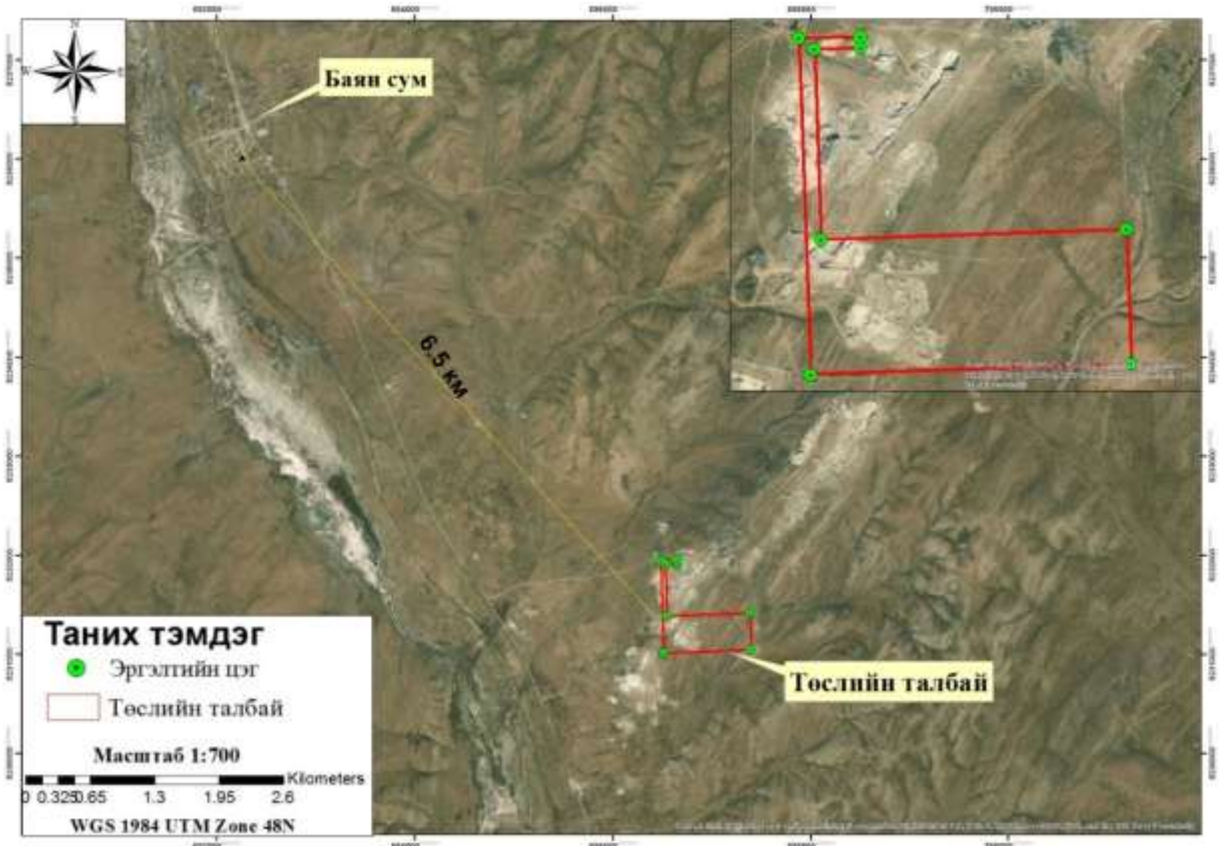

Зураг 2.Төслийн талбай орчмын сансрын зураг

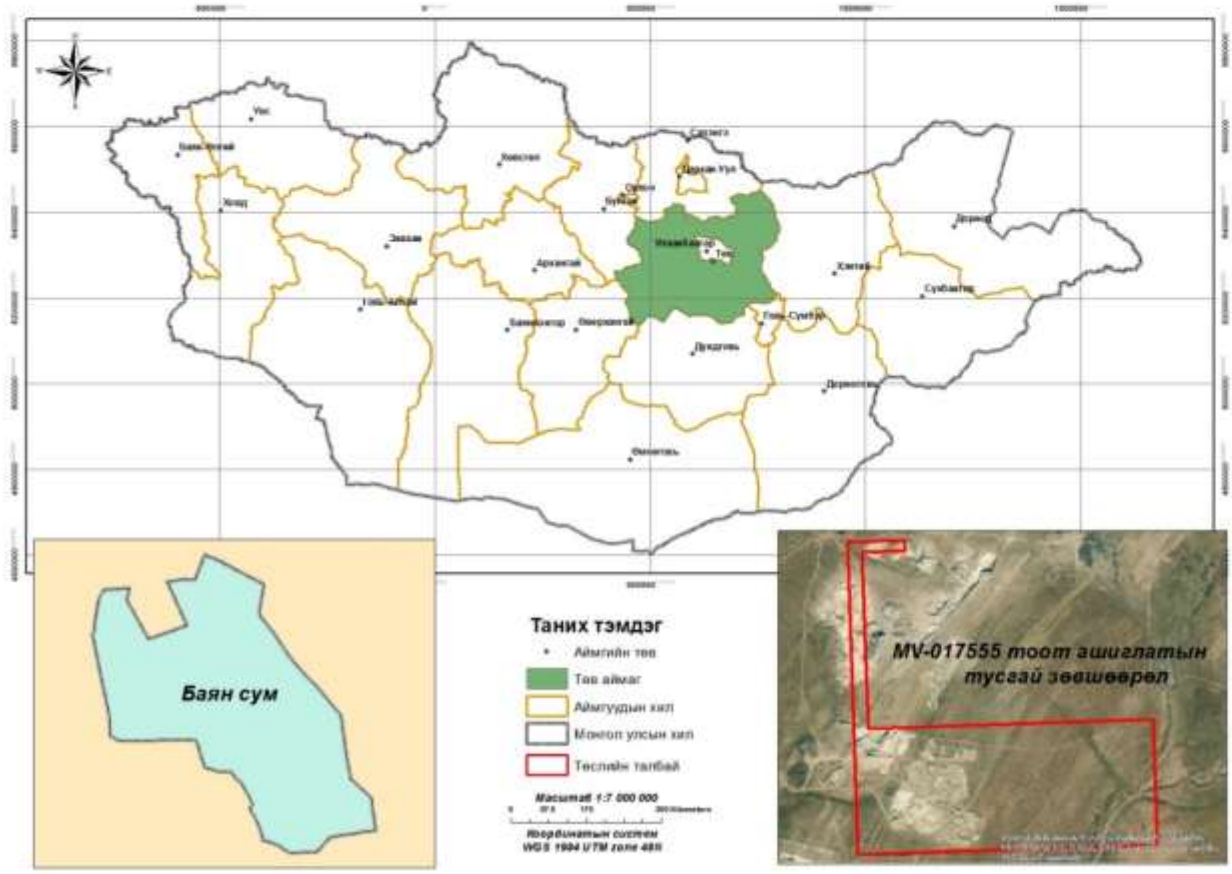

Зураг 3.Засаг захиргааны хуваарь

1.2 СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт 4. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэхээр авсан арга хэмжээний биелэлт
		АГААРЫН ЧАНАР	
1	Ил уурхайгаас үүсэх тоосжилт Хорт хийн ялгарал Дуу чимээ шуугиан	Зам талбайг усалж байх	Хуурайшилт ихтэй өдрүүдэд болон тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн ихэссэн үедүүдэд уурхайн замын тоосжилтыг дарах усалгаар хийж ажилладаг.
2		Хорт хийн хэмжээг багасгахын тулд машин механизмын засвар үйлчилгээг цаг тухайд нь хийж байх	Уурхайд ашиглагдаж байгаа машин механизмын засвар үйлчилгээ тогтмол хийдэг. Мөн засвар үйлчилгээ тогтсон цэгт хийдэг.
		ГАЗРЫН ГАДАРГА ХЭВЛИЙД	
3	Газрыг үр ашиггүй, зохисгүй ашигласнаар газрын шим тэжээл буурах	Төлөвлөгөөнд тусгаагүй газар талбайд нөлөөлөл учруулахгүй байхаар уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагаагаа хянаж явуулах.	Тухайн жилд батлагдсан уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу уулын ажлыг хийж гүйцэтгэдэг. /2024 оны АМГТГазраар баталгаажуулсан Уулын ажлын төлөвлөгөөг хавсралтаар хавсаргав./

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэхээр авсан арга хэмжээний биелэлт	
4		Уурхайн орчныг тэмдэгжүүлэх, хил хязгаар тогтоох	Ачилт тээвэрлэлт гээд бүхий л замын холбогдолтой тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулсан болно.	
		ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ		
5	Хөрсний бүтцэд гарсан өөрчлөлт Хөрс хатуу, шингэн хог хаягдлаар бохирдох	Хуулж авсан шимт хөрсийг технологийн дагуу хадгалах	Хуулсан шимт хөрсийг шимт хөрсний овоолгод хураадаг болно.	

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэхээр авсан арга хэмжээний биелэлт
			Шимт хөрсний овоолго харагдах байдал.
6		Нефтийн бүтээгдэхүүн бүхий хаягдлыг байгаль орчинд халгүйгээр зайлуулах, бохирдсон хөрсийг тухай бүрд нь цэвэрлэж байх	Нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдсон тохиолдолд тухай бүр цэвэрлэх, хөрс саармагжуулж ажилладаг.
7		Ашиглахгүй болсон шороон замыг хаах, явахыг хориглосон тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулах	Ашиглагдахгүй байгаа замыг хааж, явахыг хориглосон тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулсан.
ГАДАРГЫН БОЛОН ГАЗАР ДООРХ УС			
8	Унд ахуйн ус бохирдох	Унд, ахуйн хэрэглээний усанд тогтмол шинжилгээ хийлгэж байх	Гүний худгийн уснаас холбогдох аргачлалын дагуу дээж авч “Нарт ШУУН Консалтинг” ХХК-ийн ус судлалын итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлсэн. /Шинжилгээний үр дүнг хавсралтаар хавсаргав./
9		Цэвэр ус нөөцлөх зориулалтын саванд хадгалах ба савны ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг тогтмол хийх	Ундны ус хадгалах болон зөөвөрлөх эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ус хадгалах зориулалттай сав худалдан авч ашигладаг.
10	Газрын доорх усны нөөцийн хомсдол үүсэх	Газрын доорх усны хяналт шинжилгээ хийх	Гүний худгийн уснаас дээж авч лабораторид өгсөн. /Шинжилгээний үр дүнг хавсралтаар хавсаргав./
11		Гүний худагт суурилуулсан тоолуурыг баталгаажуулах.	Гүний худагт тоолуур суурилуулахаар гэрээ байгуулан ажиллаж байна.
12	Усны нөөцийн	Ус ашиглах дүгнэлт	Төв аймгийн БОГазартай ус ашиглуулах гэрээ байгуулан дүгнэлт гаргуулсан. Гэрээээ, дүгнэлтийг

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэхээр авсан арга хэмжээний биелэлт
	менежментийг сайжруулах	гаргуулах	хавсралтаар хавсаргав.
13		Ус ашиглах зөвшөөрөл авах	Зөвшөөрлийг хавсралтаар хавсаргав.
14		Хаягдал усны зөвшөөрөл авах	Зөвшөөрлийг хавсралтаар хавсаргав.
УРГАМЛАН НӨМРӨГ			
15	Уурхай, тээвэрлэлт, шорооны ажлын үед ургамал устах, дарагдах, талхлагдах зэргээр хамгийн их нөлөөлөлд өртөх.	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөнд нэгдэж мод тарих	Уурхайн тосгоны ойролцоо 100ш улиасны суулгац тарьсан. Мод тарьж байгаа байдал.
АМЬТНЫ АЙМАГ			
16	Уурхайн ойр орчмын газарт нутагладаг ан амьтдын амьдрах орчинд шууд бус байдлаар нөлөөлөх	Орон нутгийн амьтан хамгаалах үйл ажиллагаанд оролцох	Төв аймгийн Байгаль орчны газартай хамтран ажиллана.
17		Уурхайн хашаанд үзлэг хийж бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавих, шаардлагатай тохиолдолд засаж сайжруулах (мал, амьтан унаж бэртэхээс сэргийлэх зорилгоор)	Уурхайн хашаанд тогтмол үзлэг хийж бүрэн бүтэн байдалд хянадаг, эвдрэл гэмтэл гарсан тухай бүрт нь засаж сайжруулдаг.

1.3 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

2024 уурхайн тэлэлт хийгдэх тул нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй.

1.4 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлт

Хүснэгт 5. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэхээр авсан арга хэмжээний биелэлт
Уул уурхайн олборлолтын улмаас нөхөн сэргээгдээгүй орхигдсон газарт нөхөн сэргээлт хийх	Сумын ЗДТГ-тай хамтран ажиллах гэрээний хүрээнд тус сумын нутагт уурхайн эдэлбэр газар, орхигдсон талбайд нөхөн сэргээлт хийх.	Төв аймгийн Байгаль орчны газартай хамтран ажиллана.

1.5 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөөний биелэлт

Төсөл хэрэгжих орчны оршин суугчдын газар эзэмших, ашиглах эрх хөндөгдөхгүй, одоогийн байгаа ахуй амьжиргаанд эдийн засгийн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй тул нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох зайлшгүй зардал тооцох шаардлагагүй болно.

1.6 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Түүх соёлын өв илрээгүй болно. Илэрсэн тохиолдол харьяаллын байгууллагад мэдээллэх шаардлагатай бүхий л арга хэмжээг хууль эрхзүйн орчныг дагаж мөрдөх хэрэгтэй.

1.7 Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Хүснэгт 6. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	
	Байгалийн аюул гамшиг	
Байгалийн давтагдашгүй хүчин зүйл болох	Байгалийн аюул гамшгийн үед авах арга хэмжээний талаар мэдээлэл ажилчдад өгөх, урьдчилан сэргийлэх зөвлөмж гаргах	Компанийн Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө, Баян суман дахь Онцгой байдлын хэлтсийн даргаар, Гал унтраах шуурхай төлөвлөгөө, Галын аюулгүй байдлыг хангах дотоод журам”-ыг компанийн захирлаар баталгаажуулан ажилчдад танилцуулан гарын үсэг зуруулж, үйл ажиллагаандаа мөрдөн ажиллаж байна.
	Галын аюул	
Төслийн үйл ажиллагаанд техникийн зориулалттай шатах, тослох материалын аюулгүй ажиллагаар хангаагүйгээс галын аюул гарах	Гал түймэр гарахаас урьдчилан сэргийлэх, гал түймэр гарсан тохиолдолд түүнийг шуурхай унтраах багаж хэрэгслийн иж бүрдлийг бэлэн байлгах;	Галын дохиололын систем болон аюулгүй гарцын фосфортой тэмдэг тэмдэглэгээ, гал унтраах хэрэглэлийг болон бүх цех хэсгүүдэд галын сарааны иж бүрдлийг бүрэн суурилуулж ажилчдад танилцуулан сургалтаар тогтмол мэдээлэл өгдөг.
	Уурхайн болзошгүй үерээс хамгаалах байгууламж (суваг, шуудуу, далан хаалт) барих (www.achhold¬ing.mn)	Үерээс хамгаалах үерийн далан шуудууг уурхайг тойруулан байгуулсан.
	Галын зоонуудад үзлэг хийж шаардлагатай бол сайжруулах арга хэмжээ авах	Галын аюулаас сэргийлж эрсдэлийг бууруулахын тулд ажлын байр болон ажилчдын амралтын байранд үзлэг шалгалт хийдэг. Галын аюулаас хамгаалах, зөөврийн гал унтраагуур болон ааварын шүршүүр зэргийг сар бүр үзэж шалгаж байгаа ба цахилгааны инженерийн хамт 7 хоног бүр шалгадаг.
	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны талаар	
Төслийн үе шатанд хүний эрүүл мэнд, амь насанд сөргөөр нөлөөлөх	Уурхайн ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт семинарыг тогтмол зохион байгуулах, хамруулах	Аюулгүй ажиллагааны хурлыг тогтмол зохион байгуулж аюулгүй ажиллагаа, байгаль орчны бохирдол сэргийлэх арга хэмжээг танилцуулж байдаг. Сургалтыг 7 хоног тутам 1 удаа зохион байгуулдаг.
	Ослын үед ажиллах ИТА, ажилчдын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө гаргаж, сургалт явуулах	Жил бүр Онцгой байдлын газраар “Галын шуурхай төлөвлөгөө”, “Гамшгийн шуурхай төлөвлөгөө” зэргийг батлуулж нийт ажилчдад танилцуулдаг.
	Болзошгүй осол, хүний амь насанд аюул учруулж болох нөхцөлүүдээс урьдчилан сэргийлэх	Уурхайн ажилчдыг хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгч, эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллагааг хангах сургалтанд хамруулж, семинар зохион байгуулсан.

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ		
	Болзошгүй аваар ослын үед яаралтай хэрэглэх анхны тусламжийн багаж хэрэгсэл, эм тариаг бэлэн байлгах	Яаралтай түргэн тусламжийн арга хэмжээ авч эмийн сан	
	Ажилтан бүрийг хөдөлмөр хамгаалах хэрэгслээр хангах	Нийт ажилчидад хөдөлмөр хамгаалалтын хувцас хэрэгслээр хангаж ажилладаг,	

1.8 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Хүснэгт 7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ
Ахуйн хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан, ялгах, хог хаягдлыг дахин ашиглах	Хог хаягдал ангилан ялгаж хаях зориулалттай хогийн савнуудыг тосгон, захиргаа, цайны газар зэрэг шаардлагатай газруудад тавих	Уурхайн ажилчдын амрах байр, ресторан зэрэгт хог хаягдлын ангилан хаях талаар зурагт самбаруудыг байршуулсан.
	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж байх	Уурхайн үйл ажиллагаанаас гарч буй хог хаягдлыг ахуйн болон аюултай гэж ангилан хадгалах савыг байршуулан хаягжуулсан. Ахуйн хэрэглээнээс үүсч буй хог хаягдлыг ангилан хаях заавар, зөвлөмж, зурагт хуудсуудыг ажилчдын орон сууц, хоолны газарт нүдэнд ил харагдахуйц газар байршуулсан.
	Энгийн хог хаягдал үүсгэгч нь хог хаягдлын мэдээ тайланг тогтмол, заасан хугацаанд эрх бүхий байгууллагад хүргүүлнэ.	Хог хаягдлын мэдээ тайланг тогтмол гаргаж, бүртгэл явуулдаг.
Хог хаягдлаас ялгарах үнэр, амархан муудаж ялзрах бусад хүнсний хаягдал зэргээс халдварт	Хог хаягдал түр хадгалах талбайг нэвчилт явагдахааргүй, ирмэг хөвөө бүхий цементэн суурьтай болгон тохижуулах	Уурхайн тосгоны ойролцоо хог хаягдал хадгалах түр цэг байгуулж, талбайг цементлэн, ахуйн хог хаягдал хадгалах сав, аюултай хог хаягдал хадгалах сав тус тус байршуулсан.
	Хуванцар сав, шил, лааз, дугуй, модны хаягдал, автомашины сэлбэг, төмрийн хаягдал, цаасны хаягдал гэх мэт дахин ашиглах, дахин	Төмөр хуванцар болон шил лааз бусад хог хаягдлыг ангилан ялгаж хийдэг савтай бөгөөд орон нутагтай хог хаягдлын гэрээний дагуу ажилладаг

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ
өвчин тархах	боловсруулах боломжтой хаягдлуудыг нэг дор цуглуулж хуримтлуулах, боломжтой бол хоёрдогч түүхий эд авах цэгт тушаах	
	Хөрс шатах тослох материалаар бохирдсон тохиолдолд бохирдсон хэсгийг ялган авч саармагжуулах	Хөрс бохирдсон тохиолдолд бохирдсон хэсгийг ялган авч саармагжуулах арга хэмжээг авч ажиллана.
	Хаягдал бохир усыг “Хийрэв” ХХК-ийн худалдаалж буй “Ариусан” бэлдмэлээр тогтмол ариутгаж бие засах газар луу зайлуулах	Ажилчдын ариун цэврийн өрөөг 7 хоногт 1 удаа Тамар био ариутгагч болон Ариусан бэлдмэлээр халдваргүйжүүлэлтийг хийдэг. Мөн хог хаягдлын цэг /Хогны цэг/ орчмыг ариутгадаг болно.
Аюултай хог хаягдал болон шатах тослох материалаар хөрс, газрын доорх ус бохирдож болзошгүй	Хэрэглэсэн батарей, принтерийн хор гэх мэт ахуйн аюултай хог хаягдлыг уурхайн талбайд битүүмжлэл сайтай хадгалах	Хог хаягдлыг ахуйн болон аюултай гэж ангилан хадгалах савыг байршуулан хаягжуулсан.
	Үйл ажиллагаанаас гарсан ажилласан тос тосолгоо, шатах тослох материалыг тусгайлан битүүмжлэл сайтай саванд хуримтлуулан хаягдал тос боловсруулах үйлдвэртэй гэрээ байгуулан зайлуулах	Ажилласан тос тосолгоо хуримтлуулах сав байршуулсан бөгөөд одоогийн байдлаар хаягдал тос тосолгоо үүсээгүй байгаа болно.

1.9 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгүүлсэн бөгөөд хээрийн судалгааны үр дүнг тайланд хавсаргав.

Хүснэгт 8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хяналтын цэгийн байршил	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ
Агаарын чанар		
Агаарын чанарын хяналт, Тоос нийт -PM10, PM2.5, CO, NO_2, SO_2 агууламж	Карьерын орчим-1цэг Гадаад зам-1цэг Уурхайн тосгон-1цэг	Уурхай орчмын агаарын PM 2.5 болон PM 10 тоосонцрын хэмжиж үр дүнг Монгол Улсын агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016-тай харьцуулахад зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрээгүй байна. Нийт 3 цэгээс хэмжилт хийсэн.
Хөрс		
Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүд, ph, чийг, ялзмаг, P_2O_5	Шимт хөрсний овоолго-1 цэг Карьер-1 цэг	Төслийн талбайд нийт 4 цэгээс хөрсний дээж авч, хөрсний агрохимийн 2 дээжийг 300-500 гр, хүнд металлын 2 дээжийг 200-300 гр хэмжээтэй авсан. Хөрсний агрохимийн болон хүнд металл шинжилгээг “Нарт ШУҮН Консалтинг” ХХК-ийн хөрс судлалын итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлэв. /Шинжилгээний хариуг хавсралтаар хавсаргав./
Хөрсний хүнд металлууд (Pb, As, CN, Hg гэх мэт)	Карьер-1 цэг Засварын төв-1 цэг Эвдэрсэн талбайгаас-1 цэг	
Хөрсний микробиологийн шинжилгээ	Тосгон-1 цэг Нүхэн жорлонгийн орчим-1 цэг	
Усны чанар		
Усны ерөнхий химийн шинжилгээ.	Ундны усны эх үүсвэр /гүний худаг/	Унд ахуйн уснаас холбогдох аргачлалын дагуу дээж авч усны ерөнхий шинжилгээг “Нарт ШУҮН Консалтинг” ХХК-ийн хөрс судлалын итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлэв. /Шинжилгээний хариуг хавсралтаар хавсаргав./
Хүнд металл тодорхойлох Pb, As, CN, Hg	Ундны усны эх үүсвэр /гүний худаг/	
Микробиологийн шинжилгээ /5үзүүлэлт/	Ундны усны эх үүсвэр /гүний худаг/	

1. Судалгааны талбайн агаарын чанар

Судалгааны байршил, хамрагдсан цэг

Төв аймгийн Баян сумын нутаг дэвсгэрт байрлах “Шохойцагаан булаг” ХХК-ний “Шанд худаг” гантиг чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн талбай орчмын орчны агаарын бохирдлын дэвсгэр (фон) хэмжээг тодорхойлох нэг удаагийн хэмжилтийг хийв.

Тус уурхай орчимд хяналт шинжилгээний цэгүүдийг сонгохдоо салхины зонхилох чиглэл болон нөлөөллийн түвшнийг чухалчилж үзсэн бөгөөд тухайн хээрийн судалгааны үед үйл ажиллагаа явагдаагүй байсан. Нийт уурхайн зам, карьер, кемп гэсэн 3 цэгийг сонгон авч хэмжилт хийв.

Хэмжилт, үнэлгээний арга зүй: Үнэлгээний мэдээлэл цуглуулахад ажиглалтын болон хэмжилтийн аргуудыг ашиглан ажлын талбайн хүхэрлэг хий, азотын давхар исэл, нийт тоос (Нийт жинлэгдэгч бодис) болон дуу шуугиан үзүүлэлтүүдийг тодорхойлов. Үүнд:

Нийт тоос (Нийт жинлэгдэгч бодис): Төслийн талбай орчмын агаарт агуулагдах нийт тоос (Нийт жинлэгдэгч бодис)-ны агууламжийг Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585:2016 стандарт аргачлалын дагуу DustTrak 8530 багажийн тусламжтай тодорхойлсон.

Дуу чимээ: Шуугианы хэмжилтийг Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585:2016 стандарт аргачлалын дагуу HAZ-SCANNER model HIM-6000 маркийн зөөврийн багажаар дуу шуугианы хэмжилт хийлээ.

Хүхэрлэг хий болон Азотын давхар исэл: Хүхэрлэг хий болон азотын давхар ислийг тодорхойлохдоо химийн шинжилгээний аргачлалаар тодорхойлсон.

- **Хүхэрлэг хий**: Агаараас тетрахлормеркурат натрийн уусмал /ТХМ/-аар норгосон шингээгч гуурсанд 2 л/мин хурдтайгаар 20 минутын турш агаараас сорьц авч шингээгч гуурсны шилэн бөмбөлгийн давхаргад шингэсэн хүхэрлэг хийг лабораторийн нөхцөлд усан уусмалд шилжүүлж тэр уусмал дээрээ формальдегид, парарозаналины уусмал нэмэхэд үүссэн нэгдлийн өнгөний эрчимжлийг спектрофотометрээр хэмжин хүхэрлэг хийн агууламжийг тодорхойлов.
- **Азотын давхар исэл**: Агаараас азотын давхар ислийг үл хатах мышьяклаг хүчлийн натрийн давс агуулсан кали иодын уусмалаар норгосон шингээгч гуурсаар 0.25 л/мин-ын хурдтайгаар 20 минутын турш соруулан сорьц авч шингээгч гуурсны шилэн бөмбөлгийн давхаргаанд шингээж лабораторийн нөхцөлд уусмалд шилжүүлж үүссэн нитрит ион сульфаналины хүчилтэй харилцан үйлчилж диазонэгдлийг үүсгэх бөгөөд тэр нь -нафтиламинтай урвалд орж азобудагч бодисыг уусмалын өнгөний эрчимшлээр азотын давхар ислийн хэмжээг тодорхойлов.

Хүснэгт 9.Хэмжилт хийсэн үзүүлэлт

№	Шинжилгээ	Бохирдуулагч үзүүлэлт	Хэмжилт хийх багаж, төхөөрөмж	Хэмжилт хийсэн багаж, төхөөрөмжийн зураг
1	Орчны агаарын шинжилгээ	Орчны агаарт тоосны хэмжээ TSP	DustTrak 8530	
		Хүхэрлэг хий		
		Азотын давхар исэл		

<u>Хяналт шинжилгээний үр дүн</u>

Хэмжилт, судалгааны материалыг SPSS-21 программыг ашиглан мэдээллийн бааз үүсгэж, холбогдох статистик боловсруулалт, шинжилгээг Цаг уур, орчны шинжилгээний газар, БО хэмжил зүйн итгэмжлэгдсэн төв лабораторид шинжүүлж үр дүнг тусгав.

Хүснэгт 10. Агаарын бохирдуулагч бодисын хэмжилтийн үр дүн, мг/м^3

№	Сорьц авсан цэг	Сорьц авсан өдөр	SO_2 /Хүхэрлэг хий /	NO_2 /Азотын давхар исэл /	TSP Нийт тоос	Дуу чимээ
			мг/м^3			ДБа
1	Уурхайн зам	2024.08.11	0.014	0.061	0.080	48
2	Карьер	2024.08.11	0.015	0.054	0.096	64
3	Кемп	2024.08.11	0.018	0.064	0.249	42
MNS 4585:2016 Хүлцэх агууламж /20 минут хэмжилт/			**0.450**	**0.200**	**0.500**	**60**

ДҮГНЭЛТ:

Агаарын чанарын хяналтын нийт 3 цэгээс авсан хүхэрлэг хий болон азотын давхар ислийн хэмжилтийн үр дүнг MNS 4585:2016 “Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага” стандарттай харьцуулахад хүлцэх агууламжаас давсан үзүүлэлт илрээгүй хэвийн хэмжээнд байна. ТӨслийн талбай орчмын дуу чимээний түвшин нь ерөнхийдөө хэвийн бөгөөд зөвшөөрөгдөх хэмжээний хязгаарт байна.

2. Судалгааны талбайн газрын доорх усны чанар

Төслийн талбайд гүний худаг гаргасан бөгөөд энэхүү худгийн уснаас авсан дээжийг “Нарт ШУҮН Консалтинг” ХХК-ийн ус судлалын итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлсэн.

Хүснэгт 11. Усны шинжилгээний үзүүлэлтүүд

Анион	1 дм^3-д байгаа			Катион	1 дм^3-д байгаа		
	мг/л	мг-экв/л	мг/ экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг/ экв/%
Cl-	38.0	1.07	13.56	**Na^+**	6.00	0.26	3.30
SO_4^{--}	89.00	1.85	23.46	**K^+**	1.00	0.03	0.32
NO_3^-	20.00	0.32	4.08	**Ca^+**	108.0	5.39	68.24
CO_3^-	0.00	0.00	0.00	**Mg^+**	27.00	2.22	28.13
HCO_3^-	284.0	4.65	58.89	**Fe**	0.00	0.00	0.00
Дүн	**431.00**	**7.90**	**100.0**	**Дүн**	**142.00**	**7.90**	**100.0**
HCO_3-ийн хагасыг хассан анион катионуудын нийлбэр: 431 мг/дм^3 Анион катионуудын нийлбэр: 573 мг/дм^3 Ерөнхий хатуулаг: 7.61 мг-экв/дм^3 pH: 7.85 Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 342 ppm Цахилгаан дамжуулах чадвар: EC-0.846 ds/m TDS:465 ppm						Физик чанар: Өнгө: 0-өнгөгүй Үнэр: 0-үнэргүй Булингар: тунгалаг	

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, II төрлийн цэнгэгдүү буюу харьцангуй ихэвтэр эрдэсжилттэй, хатуу ус байна.

Хүснэгт 12. Химийн шинжилгээний үр дүнг Ундны ус, эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт MNS 0900:2018 стандарттай харьцуулсан байдал (Сорьц №1)

№	Химийн шинжилгээний үзүүлэлтүүд	Худгийн ус	MNS 0900: 2018
1	Усан орчны (pH)	7.85	**6.5-8.5**
2	Cl^{-}, хлорид	38.0	**350.0**
3	SO_4^{--} , сульфат	89.0	**500.0**
4	NO_3^{-}, нитрат	20.0	**50.0**
5	Ca^{++}, кальци	108.0	**100.0**
6	Mg^{++}, магни	27.0	**30.0**

ДҮГНЭЛТ: “Нарт ШУҮН Консалтинг” ХХК-ийн ус судлалын итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлсэн шинжилгээний хариу нь химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, III төрлийн цэнгэгдүү буюу харьцангүй ихэвтэр эрдэсжилттэй, хатуу ус байна.Шинжилгээний үр дүнг Ундны ус, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ (MNS 0900:2018) харьцуулахад зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс даваагүй байна.

3. Судалгааны талбайн хөрсний чанар

Хээрийн судалгаа: Хээрийн судалгаагаар судалгааны талбайтай танилцах, хөрсний төлөөлөл болохуйц цэгүүдэд зүсэлт тавих, GPS-ийн хэмжилт авах, морфологи бичиглэл хийх, хөрсний дээж авах зэрэг үйлдлийг гүйцэтгэсэн.

Төслийн талбайн хөрсөн бүрхэвчийн төлөв байдлыг тодорхойлох хээрийн судалгааг 2024 оны 08-р сарын 11-ны өдөр хийж гүйцэтгэв. Нийт 5 цэгт хөрсний зүсэлт хийж, хөрсний агрохимийн 3 дээжийг 300-500 гр, хүнд металлын 3 дээжийг 300-500 гр, хөрсний эрүүл ахуйн 2 дээжийг 100гр хэмжээтэй тус тус авсан. Зүсэлт хийсэн цэгүүдийн газарзүйн байршлыг байршил тогтоогч GPS багажаар тэмдэглэсэн. Мөн хөрсний морфологи шинж чанарын бичиглэл хийсэн.

Лабораторийн задлан шинжилгээ: Хөрсний агрохими, хүнд металлын болон эрүүл ахуйн дээжийг “Нарт ШУУН Консалтинг” ХХК -ний Хөрс судлалын итгэмжлэгдсэн шинжилгээний лабораторид шинжлүүлсэн.

Хөрсний морфологи болон хими физик шинж чанар.

Зүсэлт №1

Зураг 4. Зүсэлт №1-ийн газарзүйн байрлал, хөрсний зүсэлт хийсэн цэг

Хүснэгт 13. Судалгааны талбайн 1-р зүсэлт хийсэн цэгийн морфологи бичиглэл

Хөрсний морфологи бичиглэл		
Байршил		Төв аймгийн Баян сум
Координат		47°12'38.18"N
		107°35'42.34"E
Өндөр		д.т.д 1416 метр
Газрын гадаргын налуу		6.1 (градус)
Ургамлын бүрхэвч		35-40%
Хөрсний нэр		Уулын хар хүрэн хөрс
Гүн	**А.** 0-10 10см	Цайвар хүрэн өнгөтэй, гадаргаасаа эхлээд сайр чулуутай, ургамлын үндэс багатай, элсэнцэр механик бүрэлдэхүүнтэй байна.

Хүснэгт 14. Төслийн талбайн зүсэлт хийсэн цэгийн химийн үзүүлэлт

Зүсэлт №	Гүн, см	pH H_2O	ЦДЧ dS/m	Ялзмаг %	Давс	$CaCO_2$	NO_3 мг/100г	Солилцох суурь, мг-экв/100 гр		Шим тэжээлийн элементүүд мг/100 гр	
								Ca	Mg	P_2O_5	K_2O
Зүсэлт 1	0-10	7.44	0.078	2.22	0.032	0.00	0.30	19	3	0.6	12
	10-40	8.28	0.066	2.41	0.027	0.00	0.25	16	7	0.8	4
Дээж 1	0-20	8.28	0.103	2.05	0.042	1.60	0.40	12	6	1.6	6

Химийн шинжилгээний үр дүнгээр хөрсний дээжийн ялзмагийн хэмжээ дунд зэрэг, ургамалд ашигтай хөдөлгөөнт фосфорын агууламж маш бага ба калийн агууламж бага хангамжтай байна. Солилцох суурь (Ca+Mg мг-экв/100 гр) 18-22 мг буюу дунд, хөрсний урвалын орчин дунд зэрэг шүлтлэг байна. Хөрсний хялбар уусах давсны агууламж (0.027-0.042) бага, 1.60%-ийн карбонаттай байна.

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

Хүснэгт 15. Хөрсний механик бүрэлдэхүүн

Зүсэлт №	Гүн, см	Механик бүрэлдэхүүн, % ширхгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Зүсэлт 1	0-10	11.4	57.0	13.2	8.4	2.1	7.9	18.4
	10-40	8.5	59.4	13.4	7.6	2.2	8.9	18.7
Дээж 1	0-20	11.9	60.8	11.2	8.3	2.6	5.2	16.1

Хөрсний механик бүрэлдэхүүнийг тодорхойлох Н.А. Качинскийн ангиллын аргаар физик шаврын эзлэх хувиар тодорхойлоход элсэнцэр механик бүрэлдэхүүнтэй байна.

Хөрсний бохирдол

Хүнд металлын агууламж

Хөрсөн дэх зарим хүнд металлын агууламжийг тодорхойлох зорилгоор бид хүнд металлын 3 дээж авч “Нарт ШУУН Консалтинг” ХХК-ийн хөрс судлалын итгэмжлэгдсэн лаборатори”-д тус бүр Ni, Cd, Pb, Zn, Cr, Cu гэсэн 6 элементийг задлан шинжлүүлсэн. Шинжилгээний үр дүнг дэлгэрэнгүй байдлаар доорх хүснэгтээр харууллаа.

Хүснэгт 16. Хөрсөн дэх зарим хүнд металлын агууламж

Дээж авсан цэгийн дугаар	Дээж авсан гүн, см	Хүнд металлын агууламж мг/кг					
		Ni /никель/	Cd /кадмий/	Pb /Хар тугалга/	Zn /цайр/	Cr /хром/	Cu /зэс/
Зүсэлт 1	0-10	8.8	0.0	20.0	68.1	48.7	8.9
Дээж 2	0-10	12.3	0.0	16.7	45.4	55.6	17.5
Дээж 3	0-10	9.6	0.0	14.2	76.7	66.7	6.2
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ /MNS 5850:2019/							
Элсэрхэг хөрс		60	1	50	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	1.5	70	150	100	80
Шаварлаг хөрс		150	3	100	300	150	100

Хөрсөн дэх зарим хүнд металлын агууламжийг лабораторийн шинжилгээгээр тодорхойлж үр дүнг MNS 5850:2019 Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарттай харьцуулахад элсэрхэг хөрсөнд агуулагдах зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс Дээж 3-аас Хром 6.7 мг-иар их гарсан байна.

Хөрсний эрүүл ахуй

Хүснэгт 17. Хөрсний эрүүл ахуйн шинжилгээний үзүүлэлтүүд

Дээжний дугаар	Нянгийн тоо MNS 6341:2012	Гэдэсний савханцрын титр (E.coli) MNS 5367:2004		Анаэробын (Cl.perfringens) MNS 6341:2012	
	Шинжилгээний хариу	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг
Дээж 4	$5.9*10^5$	≥0.01	1	≥0.1	1
Дээж 5	$6.4*10^5$	≥0.01	1	≥0.1	1

Хөрсний эрүүл ахуйн шинжилгээний үр дүнг (MNS 3297:2019) Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот, суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлтийн норм, хэмжээ стандарттай харьцуулахад дээрх үзүүлэлт илрээгүй буюу хөрс бохирдолгүй байна.

ДҮГНЭЛТ: Тус талбайд уулын хар хүрэн хөрс тархсан. Тус хөрснөөс авсан химийн шинжилгээний үр дүнгээр хөрсний дээжийн ялзмагийн хэмжээ дунд зэрэг, ургамалд ашигтай хөдөлгөөнт фосфорын агууламж маш бага ба калийн агууламж бага хангамжтай байна. Солилцох суурь (Ca+Mg мг-экв/100 гр) 18-22 мг буюу дунд, хөрсний урвалын орчин саармаг байна. Хөрсний хялбар уусах давсны агууламж (0.027-0.042) бага, 1.60%-ийн карбонаттай байна.

Хөрсөн дэх зарим хүнд металлын агууламжийг лабораторийн шинжилгээгээр тодорхойлж “Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ” (MNS 5850:2019)-ийн стандарттай харьцуулахад зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ болон хортой, аюултай агууламжаас бага байна.

Хөрсний эрүүл ахуйн шинжилгээний үр дүнг (MNS 3297:2019) Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот, суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлтийн норм, хэмжээ стандарттай харьцуулахад дээрх үзүүлэлт илрээгүй буюу хөрс бохирдолгүй байна.

1.10 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт

Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөгүй үйл ажиллагаа явуулах үүрэг хүлээж, мэргэжлийн боловсон хүчнээс бүрдсэн байгаль орчны асуудал хариуцсан байгаль орчны алба байгуулах ба төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллах боловч төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд байна.

Хүснэгт 18. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ
Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгаа эрх бүхий байгууллагаар гүйцэтгүүлэх (5 жилд 1 удаа).	Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгаа хийх тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжтэй гэрээ байгуулсан хийлгэхээр тохиролцсон болно.
Орон нутгаас тавьсан санал хүсэлтийг харилцан тохиролцож шийдвэрлэж байх	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ байгуулсан.
Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх талаар мэдээллийг уурхайн ажилчдад тогтмол сургалт зохион байгуулж ажиллаж байна.
Байгаль хамгаалах талаар хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг жил бүр БОАЖЯ –нд хүргэж баталгаажуулах. /Тухайн жилийн БОМТ/	Уурхайн 2024 оны БОМТ-ыг БОАЖЯ-ны хүрээлэн буй орчин, байгалийн нөөцийн удирдлагын газраар баталгаажуулан нөхөн сэргээлтийн барьцаа хөрөнгө болох 7 310 000 төг байршуулсан болно.
Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын жил бүрийн тайланг БОАЖЯ –нд хүргэж өгөх. /БОМТ-ний биелэлтийн тайлан/	Уурхайн 2024 оны БО-ны биелэлтийн тайланг хүргүүлэхээр бичиг баримтыг бүрдүүлэн ажиллаж байна.
Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, Байгаль хамгаалахад орон нутгийн иргэдийн оролцоог идэвхжүүлэх, уулзалт зөвлөгөөг зохион байгуулах, тэдний санал зөвлөмжийг БОХТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгах	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ байгуулан ажиллаж байна.

1.11 Оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх

Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлсэн ажлын тайлан, мэдээг танилцуулж, хэлэлцүүлэх ажлыг зохион байгуулахаар бичиг баримтын бүрдүүлэх, орон нутагт саналыг хүргүүлэн ажиллаж байна.

Хүснэгт 14. БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь

БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ
Шохой цагаан булаг ХХК-ийн Байгаль орчны мэргэжилтэн Төв аймгийн Баян сумын 3-р багийн иргэд, багийн дарга, сумын байгаль хамгаалагч	2024 оны БОМТ биелэлтийн тайланг хүргүүлэхээр бичиг баримтыг бүрдүүлж байгаа болно.

ХАВСРАЛТ

Гэрээ, дүгнэлт

БАТЛАВ:
БАЯН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
М.МӨНХ-ЭРДЭНЭ

ХОГ ХАЯГДАЛ ЦУГЛУУЛАХ, ТЭЭВЭРЛЭХ ГЭРЭЭ

2024 оны 04-р сарын 10 дугаар 09

Гэрээний зорилго:

Монгол Улсын "Хог хаягдлын тухай" хуулийн 8.1.4, 8.1.5, дахь заалт, Төв аймгийн ИТХТэргүүлэгчдийн 2018 оны 04-р сарын-18-ны өдрийн 05 тоот тогтоол, Баян сумын ИТХТэргүүлэгчдийн 2021 оны 10-р сарын04-ний өдрийн 04 тоот тогтоол, байгаль орчны бохирдолыг багасгах, урьдчилан сэргийлэх, төвлөрсөн хогийн цэгт засвар үйлчилгээ хийх тэдгээртэй холбогдон гарах зардлыг төвлөрүүлэх, зарцуулахтай холбогдсон харилцаа зохицуулахад оршино.

Гэрээний эрх зүйн үндэслэл:

- Монгол улсын хог хаягдлын тухай хуулийн 12-р, 14-р зүйл
- Монгол улсын ариун цэврийн тухай хуулийн 7.4,17.1.3, 17.1.4 дэх заалт
- Сумын Засаг даргын 2017 оны А/45 тоот захирамж гэрээний эрх зүйн үндэслэл болно.

Гэрээ байгуулагч талууд:

Нэг талаас Баян сумын Байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжилтэн Б.Уганбаатар нөгөө талаас ТТД 2025833 -тай "ШОХОЙ ЦАГААН БУЛАГ" ХХК-ний захирал Ж.Батбаяр нар 2024 оны 04-р сарын 10-ний өдрөөс эхлэн нэг жилийн хугацаатайгаар энэхүү гэрээг байгуулав.

Нэг: Иргэн, ААНБ-ын эрх үүрэг

1. Монгол улсын "Хог хаягдлын тухай" хуулийн хог хаягдал гаргасаны төлбөр, Баян сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Тэргүүлэгчдийн 2021 оны 10-р сарын 04-ний өдрийн 04 тоот тогтоол / уул уурхай эрхлэгч, ААНБ-ын нэг жилийн хог хаягдлын төлбөр болох **500000** / таван зуун мянган төгрөг/ -ийг 2024 оны 04р сарын 15–ний дотор сумын хог хаягдлын үйлчилгээний сан **100140300947** тоот дансанд төвлөрүүлнэ.
2. ААНБ нь өөрийн ахуйн хогийг тогтсон хугацаанд цэвэрлэх, тээвэрлэх, хог хаягдлын талаархи дүрэм журам, стандартын шаардлагыг хангаж зориулалтын цэгт хаяж байх.
3. Үйлдвэрлэлийн явцад үүсэх хог хаягдлын хэмжээ түүний тухай мэдээллийг сумын ЗДТГ-т үнэн зөв мэдээлж байх.

4. Хог хаягдлыг ангилан хаях талаар зохих мэдлэгийг ажилтандаа эзэмшүүлэн аюулгүй ажиллагааний шаардлагыг хангаж ажиллах

Хоёр: ЗДТГ-ын хүээх үүрэг:

1. Монгол Улсын "Хог хаягдлын тухай" хуулийн 20,3 дахь заалтыг үндэслэн иргэн ААНБ-аас хог хаягдал гаргасан төлбөр нэхэмжилж авах
2. Хуулиар олгогдсон эрхийн дагуу ААНБ өөрийн хог хаягдлын талаар өгч буй мэдээлэл, орчны ариун цэврийн шаардлага хангаагүй нөхцөлд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол Улсын байцаагч холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу мөнгөн торгууль оногдуулах эрх эдэлнэ.

Гурав: Бусад

1. Хог хаягдлын хууль өөрчлөлт орсон тохиолдолд төлбөрийн хэмжээнд харилцан тохиролцож нэмэлт өөрчлөлт оруулна.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

БАЯН СУМЫН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ АСУУДАЛ	"ШОХОЙ ЦАГААН БУЛАГ" ХХК-ний
Хариуцсан мэргэжилтэн.......... Б.Ууганбаатар	Захирал............Ж.Батбаяр
/тэмдэг/утас:98118137	/тэмдэг/ утас:99115635

БАТЛАВ.
ТӨВ АЙМГИЙН БАЯН СУМЫН
ЗАСАГ ДАРГА ... М.МӨНХ-ЭРДЭНЭ

УС АШИГЛАХ ГЭРЭЭ

2024 оны 11 сарын 20-ны өдөр Мааньт

Нэг . Ерөнхий зүйл:

Усны тухай хуулийн **28.4, 28.6, 28.7, 29.1-д** заасны дагуу: Ус ашиглуулагчийг төлөөлж **Төв аймгийн Баян сумын ЗДТГ-н** Байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжилтэн Б.Ууганбаатар , Ус ашиглагчийг төлөөлж, Төв аймгийн Баян сумын нутагт орших Шанд худаг нэртэй газарт ашигт малтмал ашиглах 2911001065 дугаартай улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй, 2025833 регистрийн дугаартай "**ШОХОЙ ЦАГААН БУЛАГ** "ХХК-ийг уурхайн дарга Б.Энхбат нар ус ашиглах талаар энэхүү гэрээг байгуулав

Хоёр. Гэрээний гол нөхцөл:

2.1. **Ус ашиглах зориулалт:** Уурхайн ашигт малтмал ашиглах, ажилчдын ахуйн хэрэглээний ус авч ашиглана.

2.2. **Ашиглах усны хэмжээ:**

2.2.1 Унд-ахуй, м^3/жил. 22 хүн *30л*210хоног=138,6м3

Зам талбайн тоосжилт дарах усалгаанд 9000м3*2л*60хоног=1080м3

Хоногт ашиглах усны хэмжээ 5,8м3

Нийт ашиглах усны хэмжээ 138,6м3+1080м3=1218м3

2.3. **Усны чанар, найрлага**: 2024 оны 12 дугаар сарын 01 –ны дотор гүний худгийн усанд хими, бактерлогийн шинжилгээ хийлгэх. Стандартын шаардлага хангасан тохиолдолд унд ахуйд усыг хэрэглэх.

2.4. **Усны эх үүсвэрийн**:

2.4.1 Байршил: Төв аймгийн Баян сумын Цавчир 3-р баг

2.4.2 Ахуйн усны хэрэглээний зориулалтаар.

2.5. **Хаягдал усны**:

2.5.1 Хэмжээ: Стандартын шаардлага: Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага "MNS 6561:2015" стандартын шаардлагыг хангасан хаягдал ус гаргах.

2.5.2 Хаях цэгийн байршил: Уурхайн ашигт малтмал ашиглахад хэрэглээнээс гарсан бохирыг Байгальд хор хохирол учруулахгүйгээр шингээх.

2.6. **Усны эх үүсвэрийг хамгаалах, усны нөөц хомсдох, бохирдохоос сэргийлэх арга хэмжээ, түүнд зарцуулах хөрөнгийн хэмжээ:** Жил бүрийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд усны нөөцийг хамгаалахад зарцуулах хөрөнгийн хэмжээг тусгаж хэрэгжүүлж ажиллах.

2.7. **Ус ашигласны нэгж төлбөрийн хэмжээ:** 2021 оны усны нөөц ашигласны төлбөрийг "Усны экологи, эдийн засгийн үнэлгээг шинэчлэн батлах тухай" Монгол Улсын Засгийн Газрын 2011 оны 302 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт, "Усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоох, хөнгөлөх тухай", "Тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах тухай" Монгол Улсын Засгийн газрын 2013 оны 326, 327 дугаар тогтоолын дагуу 00000м^3-ээс хойш тоолуурын заалтаар тооцож **100140300944**/Тө.Баян Ус, рашааны төлбөр/ дансанд төвлөрүүлнэ. **1м^3 усны төлбөр 3700*0,025*,020%=185төг/м3**

Ус ашигласны төлбөр: 1650м3*185төгрөг=305250төгрөг

Гурав. Талуудын эрх, үүрэг:

Гэрээ байгуулагч талууд нь Усны тухай хуулийн 7.5, 10.1, 18, 13.1.1, 13.1.5, 18.1.4, 19.1.2, 19.1.4, 26.1, 30.1, 30.2, 31.1-д заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.

Дөрөв. Бусад:

4.1. Гэрээ нь талууд гарын үсэг зурж, тамга, тэмдэг дарж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

4.2. Ус ашиглуулах дүгнэлт, ус ашиглах зөвшөөрөл, хаягдал усны талаарх дүгнэлт, хаягдал ус зайлуулах зөвшөөрөл нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.

4.3. Гэрээний биелэлтийг жил бүр дүгнэж, тэмдэглэл үйлдэнэ.

4.4. Талуудын тохиролцсоноор гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болох ба бичгээр үйлдэнэ.

4.5. Гэрээг доор дурдсан үндэслэлээр хугацаанаас нь өмнө цуцалж болно.

4.5.1 ашиглаж байгаа усны эх үүсвэр тусгай хэрэгцээнд шилжсэн:

4.5.2 аль нэг тал татан буугдсан бол.

4.6. Талуудын хооронд үүссэн маргааныг эвийн журмаар шийдвэрлэхийг эрхэмлэх бөгөөд эс зөвшөөрөл холбогдох шатны шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж:	Ус ашиглагчийг төлөөлж:
Төв аймгийн Баян сумын	"Шохой цагаан булаг" ХХК-ийн
Байгаль орчны асуудал хариуцсан	Уурхайн дарга Б.Энхбат
Мэргэжилтэн Б.Ууганбаатар	/............../ Гарын үсэг/
/............../ Гарын үсэг/	Утас: 99014056
Утас: 98718437	

"ШОХОЙ ЦАГААН БУЛАГ" ХХК-ИЙН
ЗАХИРАЛ Ж.БАТБАЯР ТАНАА

ТӨВ АЙМГИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗАР

41111 Төв аймаг, Зуунмод сум, Номт 1 дүгээр баг
Утас: 70273290, 70272457 Цахим шуудан: tuv.bog@gmail.com
Цахим хаяг: baigali.to.gov.mn

2024.11.18 № 07/567

танай ____________ -ны № ____________ -т

"Шохой цагаан булаг" ХХК-д ус ашиглуулах дүгнэлт хүргүүлэх тухай

Төв аймгийн Баян сумын нутагт орших Шанд худаг гантиг чулууны ордыг ил уурхайн аргаар олборлох төслийн холбогдох материалыг судлан үзээд Монгол улсын "Усны тухай" хуулийн 4 дүгээр бүлгийн 28 дугаар зүйлийн 4 дэх заалтыг үндэслэн 2024 оны үйл ажиллагаанд усны нөөц ашиглуулах тухай дүгнэлтийг гарган хавсралтаар хүргүүлж байна.

1м^3 усны нөөцийн төлбөрийг 185 төгрөгөөр тооцон аймгийн төсөвт (Төв аймгийн Татварын хэлтсийн "Төв аймаг төрийн сан банк" дахь 100140000944 тоот дансанд), БОАЖ-ийн сайдын 2018 оны 10 дугаар сарын 03-ны өдрийн А/376 тоот тушаалаар батлагдсан ус ашиглуулах дүгнэлт гаргах үйлчилгээний хөлс 50000 төгрөгийг Төв аймаг Төрийн сан банкин дахь (Тө.БОАЖГазар н.с) 100140013402 тоот дансанд тус тус төлөх нь зүйтэй.

Сумын Засаг даргатай 2024 онд ус ашиглах гэрээ байгуулан Байгаль орчны газарт бүртгүүлэх, "Усны тухай" хуулийн 30 дугаар зүйл дэх заалтын дагуу ус ашиглагчийн үүрэг, ус ашиглагчдад тавигдах шаардлагыг хангаж ажиллах, усны мэдээллийн сан бүрдүүлэхтэй холбоотой мэдээ тайланг дүгнэлтэд заасан хугацаанд ирүүлэх, Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэмэлт тодотгол тайлан болон Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг мөрдлөг болгон ажиллах, ус ашиглуулах тухай дүгнэлтээр өгсөн зөвлөмж, шаардлагыг хэрэгжүүлэн ажиллахыг мэдэгдье.

Хавсралт 3 хуудастай.

Хувийг: Баян сумын Засаг даргад

ДАРГА Ж.ДАШ-ЯЙЧИЛ

4124020074

2

ТӨВ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗАР
УС АШИГЛУУЛАХ ДҮГНЭЛТ
Дугаар 24/110

2024.11.18 ***Зуунмод***

1.Аж ахуйн нэгж байгууллага,захирлын нэр хаяг, утас факс, улсын бүртгэлийн дугаар:
"Шохой цагаан булаг" ХХК, Ерөнхий захирал Ж.Батбаяр, Улаанбаатар хот, Налайх дүүрэг, 5-р хороо, Ихбулагийн Шохой цагаан булаг-Шохойн хэсэг, УБД:2911001065, РД:2025833, Утас:99115635, 88007608, 99014056

2. Төслийн нэр, байршил: "Шанд худаг" гантиг чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төсөл. Төв аймаг, Баян сумын нутаг, Улаанбаатар хотоос зүүн урд зүгт 130 км, Багахангай дүүргээс урагш 21км, Баян сумын төвөөс урд зүгт 6.5км, төв автозамаас 1.5км-ийн зайд байрлана.

3. Төсөл хэрэгжүүлэгч: "Шохой цагаан булаг" ХХК

4. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар болон талбайн координат: /X,У/
Цагаан булгийн ордын тусгай зөвшөөрлийн дугаар MV-017555
Төслийн талбайн байршил:

№	Уртраг	Өргөрөг	Талбай
1	107^0 36' 43.47"	47^0 12' 43.71"	35.49 га
2	107^0 36' 43.45"	47^0 12' 23.73"	
3	107^0 36' 23.46"	47^0 12' 11.72"	
4	107^0 36' 41.46"	47^0 12' 11.72"	
5	107^0 36' 41.46"	47^0 12' 41.72"	
6	107^0 36' 49.47"	47^0 12' 41.73"	
7	107^0 36' 49.47"	47^0 12' 40.73"	

5.Төслийн зорилго: Тус гантиг чулууны ордыг эдийн засгийн үр ашигтайгаар ашиглах, Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй холбогдох хууль, дүрэм, журам, стандартын дагуу үйл ажиллагаагаа явуулж, улс, орон нутагт татвар, төлбөрүүдийг төлөх, ордын хүрээлэн буй талбайн байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлт хийх, шинээр ажлын байр бий болгох, ордын үр ашгийг улс, орон нутаг болон төсөл хэрэгжүүлэгч компанид хүртээхэд төслийн зорилго оршино.

6.Төслийн техник, технологи ажиллах горим, хүчин чадал: Уурхайн үйл ажиллагаа нь дулааны улиралд явагдах тул 365 хоногийн 210 өдөрт нь ажиллана. Уурхай хоногт 1 ээлжээр, ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 8 цагаар ажиллана. Жилд 50.0 мян.тн шохойн чулуу олборлохоор төслийн хүчин чадлыг тооцсон. Ашиглалтын нийт хугацаанд 941.22 мян.м3 хөрс хуулж 2000.36 мян.тн гантиг олборлоно. Мөргөцөгөөс гантиг чулууг өрөмдлөг, тэсэлгээний ажлаар урьдчилан буталсны дараа, экскаватораар уурхайн мөргөцөгөөс хүдрийг олборлон тээврийн хэрэгсэлд ачин ангилан буталж, шигших төхөөрөмж рүү автосамосвалаар тээвэрлэн буулгана. Буулгасан хүдрийг ачигчаар бутлагчийн хүлээн авах бункерийг тэжээх бөгөөд бутлагдсан гантиг чулууг шигшин түр овоолго үүсгэнэ. Гантиг чулууг өрөмдлөг, тэсэлгээгээр бутлан сийрэгжүүлж, автотээврээр зөөнө. Уурхайд JK358H маркийн өрмийн машин 1, CAT-320C экскаватор 1, HOWO автосамосвол 1, Lonking-50 утгуурт ачигч 1, Shantui SD13 бульдозер 1, HD72 зам усалгааны машин 1 ширхэг тус тус ашиглаж байна.

7. Жилийн бүтээгдэхүүний хэмжээ: 2024 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд 23.11 мян.$м^3$ хөрс хуулалт хийж 50.0 мян.тн хүдэр боловсруулахаар тусгасан байна.

8. Усны эх үүсвэр, нөөц, чанар, хоногт ашиглах хэмжээ (шоо.метрээр):
Уурхайн унд ахуй болон технологийн усны хэрэгцээг гүний усны худгаас хангана. Худгийн солбицол: $107^0$35'39" $47^0$12'23"

3

Цооногийн гүн 100м, ус тргтсон түвшин 52м, ундарга 1л/с. QJD маркийн насосыг 95м-ийн гүнд суулгасан. Усны тоолууругүй.

9. Байгаль орчны үнэлгээ, нөхцөл:

Төслийн БОННҮнэлгээний нэмэлт тодотгол тайланг 2022 онд "Ашид Ананда" ХХК-аар хийлгэсэн байна. БОННҮНТТ тайланд тусгагдсан сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах зөвлөмж, Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг мөрдлөг болгон ажилласан тохиолдолд энэхүү төслийг хэрэгжүүлэх боломжтой юм. Байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг жил бүр батлуулан хэрэгжүүлж, түүнд усны нөөцийг зүй зохистой ашиглах, бохирдлоос хамгаалах ажлыг тусган хэрэгжилтийг дүгнэн ажиллаж, жил бүрийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг аймгийн БОАЖГ-т бүртгүүлж, төлөвлөгөөний тайланг ирүүлж байх.

10. Онцгой нөхцөл:

- Усны тоолуур суурилуулах.
- Худгийн усыг улирал бүр шинжилгээнд хамруулж байх шаардлагатай.

11. Холбогдох хууль, дүрэм, журам, норм стандартын дагуу усны зарцуулалтыг тооцоход:

Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын сайдын 2015 оны А/301 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм"-ын дагуу тооцоход:

- Ажилчдын унд ахуйн хэрэгцээнд – 22хүн*30л*210хоног=138.6м^3 (*Байгалийн нөөц*

ашигласаны төлбөрийн тухай хуулийн 20.1.1 заалтын дагуу унд ахуйн хэрэгцээнд жилд ашиглах усыг төлбөрөөс чөлөөлнө)

- Зам талбайн тоосжилт дарахад - 9000м^2 *2л*60удаа=1080м^3

Нийт усны хэрэглээ 138.6м^3+1080м^3=1218.6м^3

Хоногт ашиглах ус- 5.8м^3

12. Холбогдох хууль, тогтоол шийдвэрийн дагуу оногдуулах усны нөөцийн төлбөрийн хэмжээ:

Шохой цагаан булаг ХХК-ийн шохойн чулууны ордыг ил аргаар ашиглах газрын доорхи усны төлбөрийн хэмжээг Усны экологи эдийн засгийн үнэлгээг шинэчлэн батлах тухай Засгийн газрын 2011 оны 302 дугаар тогтоолоор Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газарт тогтоосон суурь үнэлгээ, Засгийн газрын 2013 оны 327-р тогтоолд заасан ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүр, 2013 оны 326-р тогтоолын 1-р хавсралтад заасан төлбөрийн хувь хэмжээг ашиглан тооцож, "Төсвийн тухай" хуулийн 23.6.5, 23.8.9-д заасны дагуу аймаг, орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх нь зүйтэй.

1м^3 усны нөөцийн төлбөр 3700*0.25*0.20%=185төг

Усны төлбөр: **1080м^3*185төг=200 000төг**

13. Тавих шаардлага, цаашид авах арга хэмжээ, зөвлөмж:

- "Усны тухай" хуулийн 28.6, 28.11-д заасны дагуу ус ашиглуулах дүгнэлтийг үндэслэн Баян сумын Засаг даргаас ус ашиглах зөвшөөрөл авч, ус ашиглах гэрээ байгуулж, аймгийн Байгаль орчны газарт бүртгүүлэх.
- Монгол улсын Засгийн газрын 2018.12.26-ны өдрийн 391-р тогтоолоор батлагдсан **"Зөвшөөрсөн хэмжээнээс илүү ашигласан усны төлбөр тооцох журам**"-ын дагуу илүү ашигласан усны хэмжээг хувь тооцон, шатлан өсгөхийг анхааруулж байна.
- "Усны тухай" хуулийн 25.1 дэх заалтын дагуу ус бохирдуулсны төлбөр төлөх үүрэг хүлээнэ.
- Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2013 оны А-156 тушаалаар батлагдсан "Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах журам" болон "Хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага" MNS 4943:2015стандартыг мөрдөж ажиллах.
- "Усны тухай" хуулийн 30 дугаар зүйлийн дагуу ус ашиглагчдад тавигдах шаардлагыг хэрэгжүүлэн ажиллах.

4

- Байгууллагын жил бүрийн бизнес төлөвлөгөөнд үндэслэн усны хэрэглээг урьдчилан тооцуулж ус ашиглах дүгнэлтийг үйл ажиллагаа эхлэхээс нэг сараас доошгүй хугацааны өмнө гаргуулж, бодит хэрэглээг үнэн зөв тусгасан ус ашиглалтын тайланг 12 дугаар сарын 20-ны дотор аймгийн Байгаль орчны газарт ирүүлэх.

Ерөнхий дүгнэлт: БОННҮНТТайлан, байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, зөргийг үндэслэн дээрхи төсөлд ус ашиглуулах нөхцөл бүрдсэн гэж үзэж байна. Усны нөөцийг зүй зохистой ашиглах, хамгаалах, арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлэх зөвлөмж, шаардлагуудыг бүрэн хангаж ажиллах нь зүйтэй.

ДҮГНЭЛТ ГАРГАСАН МЭРГЭЖИЛТЭН Ж.ОЮУННАРАН

ХААН БАНК

Огноо/Date: 2024.05.28 15:02:42

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information

Журналын/Journal No: 000758046655

Системийн огноо/System Date:2024.05.28 15:02:23

Дт/From	Дансны/Картын дугаар Account/Card number 5175212250	Нэр/Name ШОХОЙ ЦАГААН БУЛАГ	Дүн/Amount 7,310,000.00 MNT	Ханш/Rate 1.00
/ Долоон сая гурван зуун арван мянган төгрөг /				
Кт/To	Банкны дугаар/Branch No 90 Дансны/Картын дугаар Account/Card number 100900013406	Банкны нэр Bank Name Төрийн Сан Нэр/Name БО нөхөн сэргээх баталгаа	7,310,000.00 MNT	1.00

Гүйлгээний утга/Transaction description:
ЕВ-Шохой цагаан булаг ХХК рд:2657694 МУ-017555 БОМТ барьцаа байршуулав

Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers

Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:

Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:

Гарын үсэг/Signature:

Тамга/Stamp:

_____ Он/Year (YYYY) _____ Сар/Month (MM) _____ Өдөр/Day (DD)

Лаборатори шинжилгээний хариу

ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ГАЗАР
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ХЭМЖИЛ ЗҮЙН
ТӨВ ЛАБОРАТОРИ

17043, Улаанбаатар 2-4, Чингисийн өргөн чөлөө гудамж
Хан-Уул дүүрэг, 20-р хороо, Утас: 11-341818
E-mail: bohztl@gmail.com

СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он/№	2024/А-207
Сорьц ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас	"Ашид ананда" ХХК
Сорьцын авсан хүний нэр, албан тушаал	Б.Делгеен агаарын хэсэг
Сорьцын тоо, төрөл	: 3 агаар, 3 дуу чимээ
Сорьц авсан огноо	: 2024.08.11
Сорьцын тодорхойлолт	: Төв аймаг Баян сум Шохойн цагаан булаг ХХК
Шинжилгээний аргын стандарт	: MNS 17-2-5-12:2021, MNS 17-2-5-11:2021 MNS 5002:2000, САЗ А07-2018
Шинжилсэн огноо	: 2024.08.12
Хуудасны тоо	: 1/1
Үр дүн :	

№	Сорьц авсан цэг	Сорьц авсан өдөр	Сорьц авсан цаг	Хүхэрлэг хий	Азотын давхар исэл	Нийт тоос /TSP/	Дуу чимээ
				мг/м³			ДБА
1	Уурхайн зам	VIII/11	14:00	0.014	0.061	0.080	48
2	Карьер	VIII/11	14:30	0.015	0.054	0.096	64
3	Кемп	VIII/11	15:00	0.018	0.054	0.249	42
Агаарын чанарын техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585:2016, Хүлцэх агууламж (20 минутын хэмжилт)				**0.450**	**0.200**	**0.500**	**60**

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн шинжээч: Э.Оюунтуяа

Хянаж баталгаажуулсан:
Байгаль орчны шинжилгээний Лабораторийн ахлах шинжээч: Б.Алтантуяа

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцод хүчинтэй

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан дүүрэг, 19-р хороо, УЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836
E-mail: [illegible]

№ 24/08-20

Захиалагч: **“Ананд Ананда” ХХК**
Дээж авсан цэг: **Шохойн цагаан булаг, Төв аймаг Баян сум**
Сорьц авсан огноо: **2024 оны 08 сар 12**
Усг цэгийн төрөл: **гүний худаг**
Зориулалт:
Харилцах утас:
Аргын стандарт: **MNS1097:1970**

Катион	1 дм³			Анион	1 дм³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca^{++}	108.00	5.39	68.24	CO_3^{--}	0.00	0.00	0.00
Mg^{++}	27.00	2.22	28.13	HCO_3^{-}	284.00	4.65	58.89
Fe	0.00	0.00	0.00	Cl^{-}	38.00	1.07	13.56
K^{+}	1.00	0.03	0.32	SO_4^{--}	89.00	1.85	23.46
Na^{+}	6.00	0.26	3.30	NO_3^{-}	20.00	0.32	4.08
Дүн	**142.00**	**7.90**	**100.00**	**Дүн**	**431.00**	**7.90**	**100.00**

Анион катионуудын нийлбэр:
($\sum_{A+K}$ **573 мг/л**
HCO_3-ийн хагасыг хассан анион, катионуудын нийлбэр: **431 мг/л**
Физик үзүүлэлтүүд
Өнгө: 0-**өнгөгүй,**
Үнэр: 0-**үнэргүй**
Булингар: **Булингаргүй**
Тунгалаг: **Тунгалаг**

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: **342 ppm**
Ерөнхий **хатуулаг: 7.61 мг-экв/л**
/ хатуу ус/
Урвалын орчин: pH- **7.85**
Цахилгаан дамжуулах чадвар:
EC **-0.846 ds/m**
TDS: **465 ppm**

$$M(0.57) = \frac{HCO3\ 59\ [SO4\ 23\ Cl\ 14]}{Ca\ 68\ Mg\ 28}$$

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ Гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, III төрлийн цэнгэдүү буюу харьцангуй ихэвтэр эрдэсжилттэй, хатуу ус.

Жич: усны сорьцыг шинжилгээнд байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэж болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ: С.НЯМДАШ MSc
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф.

2

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан дүүрэг, 19-р хороо, УЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836
E-mail: [illegible]

№ 24/08-20/2

Захиалагч: **“Ашид ананда” ХХК**
Дээж авсан цэг: **Шохойн цагаан булаг, Төв аймаг, Баян сум**
Сорьц авсан огноо: **2024 оны 08 сар 12 өдөр**
Шинжилгээ хийсэн огноо: **08 сарын 20**

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	$CaCO_3$, %	NO_3, мг/100г	Солилцох суурьнууд, мг-экв/100 г		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca^{+2}	Mg^{+2}	P_2O_5	K_2O
Зүсэлт 1											
1	0-10	7.44	0.032	0.078	2.22	0.00	0.30	19	3	0.6	12
2	10-40	8.28	0.027	0.066	2.41	0.00	0.25	16	7	0.8	4
Дээж 1											
3	0-20	8.28	0.042	0.103	2.05	1.60	0.40	12	6	1.6	6

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Зүсэлт 1								
1	0-10	11.4	57.0	13.2	8.4	2.1	7.9	18.4
2	10-40	8.5	59.4	13.4	7.6	2.2	8.9	18.7
Дээж 1								
3	0-20	11.9	60.8	11.2	8.3	2.6	5.2	16.1

3. ХӨРСНИЙ ЭРҮҮЛ АХУЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН, 1ГР ХӨРСӨНД

№	Дээжний дугаар	Нянгийн тоо	Гэдэсний савханцрын титр (*E.coli*) MNS 3297:2019		*Анаэробын (Cl.perfringens* MNS 3297:2019	
		Шинжилгээний хариу	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг
1	Дээж 4	$5.9*10^5$	≥0.1	1	≥0.1	1
2	Дээж 5	$6.4*10^5$	≥0.1	1	≥0.1	1

4. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
Зүсэлт 1	0-10	48.7	20.0	0.0	68.1	8.9	8.8
Дээж 2	0-10	55.6	16.7	0.0	45.4	17.5	12.3
Дээж 3	0-10	66.7	14.2	0.0	76.7	6.2	9.6
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ,MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

*Хордуулах түвшин * *Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарна*

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД : (Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүд MNS3310:1991, MNS ISO10390, *хөрсний механик бүрэлдэхүүн* MNS6824:2020, *Эрүүл Ахуйн Шинжилгээний Стандарт* MNS 5367:2004, MNS6341:2012, *Хүнд металлуудыг -хаан даргасан атом шингээлтийн спектрометрээр* MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН: Х.ҮҮГАНЦЭЦЭГ, С.НЯМДАШ

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ : Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

Нарт ШУУН Консалтинг ХХК

урмын 4 дугаар хавсралт.

2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ДҮГНЭЛТ №68

1. Төсөл хэрэгжүүлэгч ААН-ийн нэр: “Шохой цагаан булаг” ХХК “Шанд худаг”
2. Төслийн байршил: Баян сум, Шанд худаг
3. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-017555
4. Огноо: 2024.12.20.

#	Бүрэлдэхүүн хэсгүүд	Авсан байвал зохих оноо	Ажлын хэсгийн гишүүдийн үнэлсэн оноо							Гишүүдийн үнэлсэн онооны энгийн арифметик дундаж	Тайлбар, үндэслэл
			Ж.Даш-Яйчил	С.Эрдэнэцогт	Г.Ганбаяр	Г.Билгүүн	Ж.Оюуннаран	Сумын Байгаль орчны асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	Нөлөөллийн бүсэд оршин суугч иргэн		
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	25	25	25	24	25	25	25	25		Сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр тусгагдсан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлсэн.
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт /Техникийн нөхөн сэргээлт, биологийн нөхөн сэргээлт, татан буулгах, хаалтад бэлтгэх/	0	—	0	—	-	0	0	0		Нөхөн сэргээлтийн ажил төлөвлөгдөөгүй
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга	40	35	35	35	35	35	35	40		Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд орон нутгийн хогийн цэгийн 1,5 га талбайд нөхөн

	хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт		–								сэргээлт хийж түрж засварлав. 100 ширхэг мод тарьсан.
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний биелэлт	-	–	-	–	.	–	-			
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний биелэлт	-	–	-	–	.	–	–			Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээ төлөвлөгдөөгүй.
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	10	10	10	10	10	10	10	10		Менежментийн төлөвлөгөөнд ажил тусгагдаагүй. Хөдөлмөр аюулгүй ажиллагааны талаар сургалт мэдээллүүдийг тогтмол зохион байгуулсан байна.
7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	5	5	5	5	5	5	5	5		Сумын Засаг даргатай хог хаягдлын гэрээ байгуулан төлбөр хураамжийг бүрэн төлж гэрээний хэрэгжилтийг бүрэн хангаж ажилласан байна.
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт	5	5	5	5	5	5	5	5		Хяналт шинжилгээний хөтөлбөр төлөвлөгөөнд тусcан арга хэмжээг бүрэн тайлагнах.
9	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	5	5	5	5	5	5	5	5		Төлөвлөгөөнд тусcан арга хэмжээг дутуу хэрэгжүүлсэн. Төлөвлөгөөнд тусcан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлээгүй.
10	Аймаг, сумын орон нутгийн төрийн захиргааны байгууллагын шаардлагаар хийсэн ажил болон нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад	10	10	10	10	10	10	10	10		Багийн иргэдийн нийтийн хуралд төслийн үйл ажиллагааг тайлагнаж ажилласан. Төрийн захиргааны байгууллагаас зохион байгуулсан арга хэмжээ болон ажилуудад хангалтгүй оролцсон.

	тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт										
	Нийт оноо	**100**	95	**95**	94	95		95	**95**	100.	95.57

Тайлбар: Бүрэлдэхүүн хэсэг бүрт биелэлтээс нь хамааран авсан байвал зохих оноог тогтоосон ба ажлын хэсгийн гишүүн тус бүрийн өгсөн онооны энгийн арифметик дунджийг бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрт тооцож гаргана. Гишүүдийн бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрт өгсөн онооны арифметик дунджийн нийлбэр нь нийт оноо болно.Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн биелэлтийн нийт оноо нь 90-ээс доош байвал төлөвлөгөөний биелэлтийг хангалтгүй гэж үзнэ. Тухайн жилд дүйцүүлэн хамгаалах ажил төлөвлөгдөөгүй бол нөхөн сэргээх арга хэмжээ рүү, түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээ төлөвлөгдөөгүй бол сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт рүү шилжүүлж тооцно.

Жич: Дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгайлан хийх ажлыг орон нутагтай тохиролцож оруулж өгөх. 2025 онд 5000- аас доошгүй мод тарих. Бүтээгдэхүүн тээвэрлэх замыг сайжруулах.

ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ ХҮЛЭЭЖ АВАХ, ДҮГНЭХ ХУУДАС

MV-017555 Баян сум, Шанд худаг

Огноо:2024.12.20 **Дугаар:68**

Ажлын хэсгийн дарга:

ТӨВ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗРЫН ДАРГА..Ж.ДАШ-ЯЙЧИЛ

Ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗРЫН АХЛАХ МЭРГЭЖИЛТЭН..................................(С.ЭРДЭНЭЦОГТ)

Гишүүд:

АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗРЫН БОХУБАЙЦААГЧ.....................................(Г.ГАНБАЯР)

АЙМГИЙН ЗДТГХЭЗХ- Н ГУУХУ БАЙЦААГЧ...(Г.БИЛГҮҮН)

САВ ГАЗРЫН ЗАХИРГААНЫ МЭРГЭЖИЛТЭН ....(

СУМЫН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ АСУУДАЛ ХАРИУЦСАН МЭРГЭЖИЛТЭН..............................(Б.УУГАНБААТАР)

НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮС ДЭХ ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨЛ..

ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРСӨН:

“ШОХОЙ ЦАГААН БУЛАГ” ХХК ЗАХИРАЛ.. (Ж.БАТБАЯР)